

UKRAYNA'DA 31 MART 2019 CUMHURBAŞKANLIĞI İLK TUR SEÇİMİ: ÖZET DEĞERLENDİRME

Turgut Kerem TUNCEL

Analist

Analiz No : 2019 / 6

04.04.2019

1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan Ukraynada daha önce 1991, 1994, 1999, 2004, 2010 ve 2014 yıllarında altı cumhurbaşkanlığı seçimi gerçekleştirilmiştir.^[1] 31 Mart 2019 Pazar günü gerçekleştirilen seçim bu ülkedeki yedinci cumhurbaşkanlığı seçimidir. Seçime katılım oranının %65.52 olarak açıklandığı seçimde, beklenildiği üzere hiçbir aday oyların %50sinden daha fazlasını elde edememiş, bu nedenle seçim 21 Nisan 2019 tarihinde gerçekleştirilecek olan ikinci tura kalmıştır. Bu turda, 31 Martta en yüksek oy oranına ulaşan iki aday olan Volodymyr Zelensky ve hâlihazırdaki cumhurbaşkanı Petro Poroshenko yarışacaktır. 2019 cumhurbaşkanlığı seçimini kazanan aday, olağanüstü bir durum olmaması halinde, 2024 yılına kadar Ukraynanın cumhurbaşkanı olarak görev yapacaktır.

31 Mart 2019 günü yapılan seçim ikinci tura kalmış olsa da, hem seçim sürecinde yaşananlar ve bu süreçte ortaya çıkan tartışmalar hem de birinci turda alınan sonuçlar, Ukraynadaki güncel siyasi ve toplumsal durumun anlaşılması açısından önemli bir tablo sunmaktadır. Bunun yanında, 31 Mart-21 Nisan 2019 seçimleri, Kasım 2013-Şubat 2014 EuroMaidan Devrimi süreci sonrasında gerçekleştirilen ilk cumhurbaşkanlığı seçimi olması bakımından da, EuroMaidan Devrimi sonrası Ukraynadaki yaşanan siyasi ve toplumsal gelişmelerin ve bu süreçte ortaya çıkan dinamiklerin anlaşılmasına yardımcı olacak somut gelişmelerden biridir. 31 Mart-21 Nisan 2019 seçimlerinin bu niteliğiyle de değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılacak olan bu değerlendirme, Ukraynalı ve yabancı pek çok uzmanın ifade ettiği bir görüş olan EuroMaidan Devriminin Ukrayna için radikal bir dönüm noktası olduğu görüşünün irdelenmesi açısından önem arz etmektedir.

Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapıldığı 2019 Ukraynası, halkının önemli bir kısmının ekonomik zorluklarla boğuştuğu; beş yıl önceki ümit dolu günlerde verilen sözlerin yerine getirilmemesi nedeniyle hayal kırıklığı yaşadığı; politikacılara güveninin çok düşük olduğu ve ülkenin doğusunda devam eden çatışmaların toplumda belli ölçüde bir yılgınlık yarattığı bir ülkedir. Böyle bir bağlamda, yüksek eğitilmiş, kentli ve genç nüfus dışındaki kesimlerin,

2015 yılında çıkartılan hafıza yasaları; 2017 yılında çıkartılan eğitim dili ve radyo ve televizyonlarda Ukraince kullanımına dair yasalar; 2018 yılı sonunda büyük tartışmalar sonucu Fener Rum Patrikhanesinin Ukraynada bağımsız bir Ortodoks Kilisesini tanınması gibi Rus kimliğinden ayrılmış bir ulusal kimlik inşasına yönelik girişimleri, umulan düzeyde takdir etmediği görülmektedir.

Seçim sürecinde sürdürülen tartışmalara bakıldığında, Ukraynada Donbas sorunun çözümüne dair güçlü bir beklentinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla ilgili dikkat çeken bir husus hemen tüm uzmanların, Donbas sorunun ortaya çıkmasındaki esas aktörün Rusya olduğu ve bu nedenle çözümünün de Rusyaya bağlı olduğu yönündeki görüşleridir. Donbas konusu ile ilgili böyle bir tablo mevcutken, Kırım konusunda ise adayların göstermelik bir takım beylik sözler dışında dikkate değer bir perspektif sunamadıkları, uzmanların da benzer şekilde bu konuyu fazla tartışmadıkları görülmüştür.

Ukraynada seçim dönemine girilmesiyle birlikte Yulia Tymoshenko ve hâlihazırdaki cumhurbaşkanı Petro Poroshenko öne çıkan adaylar olmuştur. Ne var ki, 31 Aralık günü aktör-komedyen ve televizyon yapımcısı Volodymyr Zelenskynin adaylığını açıklaması tüm dengeleri değiştirmiştir. Öyle ki, siyasi bir geçmişi veya tecrübesi bulunmamasına rağmen Ukraynada çok tanınan bir aktör-komedyen olan Zelenskynin oy oranının Tymoshenko ve Poroshenkodan daha yüksek olduğunu ve ikinci tura kalmasının çok büyük bir ihtimal olduğunu gösteren pek çok seçim anketi kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Seçimde öne çıkan üç adayın seçim vaatlerine baktığımızda, Poroshenkonun, daha ziyade, Ukraynanın Avrupa ve Euro-Atlantik ile bütünleşmesi ve Rus kimliğinden ayrılmış bir Ukrayna ulusal kimliği inşa etme konularına vurgu yaptığı; Tymoshenko ve Zelenskynin ise Avrupa ve Euro-Atlantikle bütünleşme konusunu gündeme getirmekle birlikte, söylemlerini esas olarak ekonomik meseleler ve yolsuzlukla mücadele gibi konular üzerine kurdukları görülmüştür. Bu çerçevede, Poroshenkonun Ukraynanın dış politika ve kimlik inşası tercihleri hakkında daha net bir siyasi söylemi olduğu ve bu yolda izlenmesini öngördüğü politikalar konusunda daha somut bir söyleminin olduğu görülmektedir. Bununla bağlantılı olarak, Poroshenkonun seçim propagandasının ideolojik içeriğinin diğer iki adaya göre daha görülür olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanında, Tymoshenko ve Zelenskynin ekonomiye dair çözüm önerilerinin muğlak, popülist ve gerçekçilikten uzak olduğu görülmüştür. Bununla ilgili olarak, adayların ekonomiye dair önerilerinin daha ziyade gündelik konularla ilgili olduğu ve ciddi bir ekonomik reform perspektifi barındırmadığı da dikkat çekmiştir.

31 Mart 2019 Pazar günü gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçiminde Zelensky %30.6, Poroshenko %17.8, Tymoshenko %14.2, Yuriy Boyko %9.7, Anatoliy Hrytsenko %7.1 ve Ihor Smeshko % 6.5 oy oranıyla en çok oy olan adaylar olmuşlardır. Seçime katılım oranı %63.52 olarak ilan edilmiştir. Gözlemciler seçimde günü ciddi usulsüzlüklerin yaşanmadığını belirtmişlerdir.

Seçimde yarışan adaylar dikkate alındığında karşılaşılan ilk önemli olgu, 2014 EuroMaidan Devriminin yeni ve liyakat sahibi bir siyaset sınıfı yaratamamış olmasıdır. Seçimde yarışan pek çok aday, EuroMaidan-öncesi Ukraynaya ait olan ve ülkede 2014 yılında yaşanan olayları doğuran ekonomik, toplumsal ve siyasi şartların oluşmasında rolü olan isimlerdir.

Ukraynalı seçmenin seçime görece ilgisizliği, toplumdaki kırınlık ve kızgınlığın yanında ümitsizliğin de bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu durumun bir nedeni hiç kuşkusuz yukarıda belirtildiği gibi 2014 sonrasında temiz ve liyakat sahibi yeni bir siyaset sınıfının ortaya çıkmamış olmasıdır. Bunun yanında, ülke ekonomisi ve toplumsal psikoloji üzerinde ciddi düzeyde olumsuz etkileri olan Donbasta süregiden çatışma durumundan ve bununla ilgili olarak Rusyanın yürüttüğü Ukraynayı yıpratma ve yıldırma siyasetinin başarısından da söz edilebilir.

21 Nisan 2019 tarihinde gerçekleştirilecek olan ikinci tur seçime Zelensky ve Poroshenkonun kalmaları, ikinci tur seçimde yarışacak toplumsal ve siyasi yaklaşımlara işaret etmektedir. Zelensky ve Poroshenko söylemlerinde bir değişiklik yapmazlarsa, ikinci turda Euro-Atlantik yanlısı ideoloji ile ekonomi yarışacaktır. Öte yandan bu yarışın sonucu ne olursa olsun, seçim propagandalarını büyük ölçüde ekonomik sorunlar üzerinden şekillendiren Zelesnky ve Tymoshenkonun birinci turda aldıkları toplam %45 civarındaki oy oranına karşılık Poroshenkonun %18 civarındaki oyu, Ukrayna toplumunun önceliğinin ülkenin Euro-Atlantikle bütünleşmesi değil, ekonomik sorunlarının halli olduğu fikrini vermektedir. Öte yandan, ülkedeki tüm olumsuzluklara rağmen, bu olumsuzlukların oluşmasını engelleyemeyen Poroshenkonun %18 civarında oy almış olması, Ukraynada her şeye rağmen Euro-Atlantik tercihini destekleyen önemli bir kesimin olduğunu da göstermektedir. Ülkedeki ekonomik sorunların çözülmesi bu desteği artıracak çok önemli bir faktör olacaktır.

Fotoğraf: The Ukrainian Week

[1] Bu değerlendirme, Ukraynada 31 Mart-21 Nisan 2019 cumhurbaşkanlığı seçimi hakkında yapılmakta olan daha kapsamlı bir değerlendirmenin, ilk tur seçim hakkındaki bölümünün özeti mahiyetindedir. 21 Nisan 2019 tarihinde ikinci tur seçim de tamamlandıktan ve sonuçlar açıklandıktan sonra, 31 Mart-21 Nisan 2019 cumhurbaşkanlığı seçimine dair daha kapsamlı bir değerlendirme okuyucularımıza sunulacaktır.

Yazar Hakkında :

Dr. Turgut Kerem Tuncel, Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) kıdemli analisttir. Avrasya jeopolitiği, Geniş Karadeniz Bölgesi, Güney Kafkasya, Karabağ ihtilafı ve Türk-Ermeni ilişkileri hakkında çalışmalar yürütmektedir.

Atıfta bulunmak için: TUNCEL, Turgut Kerem. 2024. "UKRAYNA'DA 31 MART 2019 CUMHURBAŞKANLIĞI İLK TUR SEÇİMİ: ÖZET DEĞERLENDİRME." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2019 / 6. Nisan 04. Erişim Temmuz 27, 2024. <https://avim.org.tr/tr/Analiz/UKRAYNA-DA-31-MART-2019-CUMHURBASKANLIGI-ILK-TUR-SECIMI-OZET-DEGERLENDIRME>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2024 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır